

אמו החדשה של פטרי

מאת אליעזר ברזלי

הענינים השמיות העצובות הגדולות כאלו נחצבו מאבני אש. כשנגע בהן זרם של סקרנות הראיה, ניתז מהן זיקי אש של החפץ והבינה. פנים חררי שי יסורים של שתיל-אדם. מהחיתרון הקריאולי, השפתים הדקות והאף הכי פוף של ילד זה אפשר היה לצייר תמונה, כי בעינים כאלו ובעור-פנים קריאולי כזה נולדו מיליונים רבים של ילדים יהודים באלפי שנים בעבר ובאלפי השנים הבאות עוד ייוולדו כאר לה, מי יודע כמה מיליונים. בבית המיסתורית של מוחו בן החמש וחצי הוא מסתכל מסביב וקולט את מה שמובן לו. אך הרבה דברים אינם מובנים לו על אדמותיו, ועתה, כשי הוא נמצא רק יומיים בארץ ישראל, בקיבוץ, וכולו ספוג רשמים נפלאים, שלא עיכל אותם עדיין, כיצד יוכל להבין מה ששואלים אותו? האשה הטובה הזאת שרק היא יודעת לדבר בלשוננו, בין כל ההמון הגדול המתקבץ מסביבו, שואלת אולי זו הפעם הראשונה:

— מה שמך בני?

— ולו אין תשובה, רק אחת:

— פטי.

לשוא מסבירה האשה, שאין זה שם. באותה ארץ רחוקה, שמשם הביא אותו לכאן, אמרו לו רק כך: פטי. והוא זוכר, שהאשה הזאת שם, שהיתה שמנה, טובת-לב ושרית חלב גוף היי מנה, שלחה אותו לא אחת, עם אחת תה אל החורשה הקטנה שבקצה השדה המוריק, מפני שדרך הכפר עברו חילים והוא היה צריך לפחד מהם. במקרים כאלה הסתירה אותו הודדה הצעירה בין קיפולי שמלתה ובלבו היתה אימה גדולה... הוא פחד מאד, אם כי לא ידע, ממה הוא מפחד...

במקרים רבים כאלה החזירוהו רק כעבור שעות לבית, בו גרו רק נשים. שם היתה ארץ כזאת, שממנה הגבירם — המתהלכים פה באופן כליכך טבעי — נעלמו... הסתתרו, פטי, כי גם אותך יקחו הבושים, כמו שלקחו את יתר הגברים... — כך אמרו לו... ורק כך: פטי... וכשנשיב הבית נאנחו עם השכנות על מר גורלו, הוא שמע לעתים קרובות, כשהן אומרות זו לזו, כי... הבושים לקחו את אביו ואת אמו של פטי...

פטי משחק עכשיו בחול ליד בית הילדים ומחכה לאשה זו, שתהיה אמו החדשה... כך אמרו לו... כי רק היא לבדה יודעת צרפתית בקיבוץ... הוא יושב ועוקב אחרי יתר הילדים, המשי חקים זה עם זה, או עם הוריהם. במ עמקים המעורפלים מתחת להכרתו נדמה לו לראות איזו תמונה נשכחת, בה הוא רואה הרבה ילדים מסביבו, שידע גם לדבר אתם בלשונם... הא מא החדשה אמרה לו, שגם הוא יש חק עם הילדים כעבור כמה שבועות, לאחר שילמד לדבר עברית...

פטי רואה פתאום איזו בריה מפ' חידה ובאופן אינסטינקטיבי הוא מחפש מחסה ליד הקיר. זהו חיל ומנהייל צריך לפחד, כך הוא למד. רעד הבכי עובר בשפתותיו, כשמודקרת פתאום תמיהה בקרבו מדוע אין יתר הילדים נפחדים? הלא הם חוזרים אחרי הח' יל, שמחים לקראתו ומדברים אליו

כולם בבת אחת. ושוב הוא מרים את אחד מהם באויר והוא מביט אל הילד למעלה והילד מביט וצוחק אליו למטה בצחוק מאושר. פטי מתקרב מוק' סם ויגש עד סמוך לחייל... הנה הוא עומד לידו... אכן הוא יודע להסביר לעצמו, כיצד ומשום מה, אך הוא מחליק בכך ידו על האריג הגס של מכנסי החייל. החייל נושא אליו את עיניו בגבהות של גדולים ומפזר גם עליו מצחוק. הוא גם אומר משהו, שאין פטי מבין, רק מרגיש: הוא שואל אותו אם גם הוא רוצה?...

ואין קץ לאושרו של פטי, כששתי הידים הכבירות של האיש הגדול מרימות אותו למרומים. עיניו נקשרות במבטו הצוחק של החייל... אין הוא צוחק בקול, אלא בחיוך מהורהר ורי ציני... ובחיותו למעלה, תועות עיניו היוקדות-השחורות למרחקים ושוב עז' לה בקרבו איזה מראה מעורפל... משי' הו מוזר ובלתי מובן.

שוב עומדת שם גם האמא הח' דשה... היא אומרת משהו לחייל וזה משיב לה. אין הוא מבין את דיבור רם, אך הוא יודע, שעליו הם מדב' רים. החייל מוריד אותו לארץ כשהוא תוהה בתמהון. יחד עם האמא החדשה הם מתכופפים אליו. והוא שומע את שאלתו של החייל, כאילו בא הקול מאחורי ערפל:

— רעדסטו יידיש?

משהו זע בקרבו והוא מציית כאי' לו לפקודה פנימית, כשהוא עונה:

— יא...

אך יותר מזה אין הוא יודע לומר; רק את המלה האחת הזאת. אס' כי מיד מתקבץ מסביבו המון רב של אנ' שים נרגשים, מלאי גיל ורעדה. כל אחד מנסה לדובבו, אך אין הוא תור פס מלה. רק אותה המלה האחת הוא יודע: יא... ורק כשהחייל שואל או' תור...

האמא החדשה לוחצת אותו לבסוף אל לבה ונושאת אותו לחדר הקטן, שם הוא משחק עם ילדה קטנה. היל' שם הוא אומרת לו "כסא" והוא כבר יודע מה זה ומשנן לו את המלה... זהו משחק חדש, יפה ומושך, המענין או' תור ברצינות... הוא יודע, שהוא לומד שפה חדשה... אך תוך כדי כך מעסיק את דמיונו החייל, שהרים אותו בא' ויר... המשחק החדש מעייף אותו לאט לאט. הוא נעשה מהורהר ואי-מנוחה משתלטת עליו. בכי מתפרץ מקרבו. לשוא חוקרת אותו האמא החדשה לסיבת הבכי... אין הוא יודע את הסי' בה... הוא מתייחס... היה רוצה לציאת מבין הכתלים... היה רוצה להשאר לבד. הוא משרך דרכו לעבר בית הי' לדים... האמא החדשה עוקבת אחריו מרחוק... גבנו אל הקיר הוא מתישב על החול. השמש השוקעת מנשקת את החול לפניו. עפעפיו נעשו כבדים. ותוך כדי תשוקה למטה החובקת בורועות החלום, הוא שוב רואה תמונה בצעף של ערפל...

ילד זעירון עומד בקרן הרחוב ובוכה. ילד כל שנתים. הילד הזה היה הוא, בלי כל ספק... היה זה בעיר גור' לה מאד... הרבה-הרבה מכוניות וחשי' מליות דהרו ברחוב... והוא תעה...

רצה ללכת הביתה, לרחוב שקט אחד, ששם גרו אבא ואמא ועוד שני אחים... הוא עמד בפנת הרחוב ובכה... ילד קטן ומיסכן, שתעה ולא מצא את הדרך לביתו. ואז... כן... אז ניגש אליו שוטר. השוטר צחק והרים אותו באויר... ושאל אותו משהו בלשון זרה... וכשי' הוא המשיך לבכות מבלי לענות לו, שאל אותו שוב:

— רעדסטו יידיש?

יהודה גנובר

— יא — ענה. והשוטר שאל אותו שוב: — מה שמך? — והוא ענה, כשי' הוא ממרר בבכי: — שלמה מוסקוביץ... רחוב ארוק...17... פטי נודעוץ ונרעד. האמא החדשה עמדה בפניו. — אתה רוצה לישון, בני? — וכתשובה לכך מתפרץ מקרבו בכי גדול וכשכל גופו רועד וחוזר הקטן עולה ויורד מעלה-מטה בצחוק ובכי, הוא קורא: — שלמה מוסקוביץ... זהו שמי, שלמה מוסקוביץ...

מוקדש למאיר טפר ז"ל

להתאפק יותר. "סתום את פיך", סנט בי "הרויטר". בינתיים גמר מאיר את טיילו המסחרר ושכב שנית במטתו. הפעם פרץ אהרלה שהיה מתוח כגומי ולא יכול עוד להתאפק: "רבנן, מאיר, מה הרעיון?" תוך כדי שכיבה פלט מאיר בחשיבות:

"יש לי תכנית כיצד לרכוש עוד הלילה אופנוע הגון".

"סוף סוף לא נשתעמם הערב", פרצתי בקריאת שמחה.

"מי שאל אותך?", שאג כלפי אהרלה. "רויטר". התכווצתי בפינתי ושמתי מחסום לפני. ומאיר המשיך: "לפני שבוע סיירתי עם אחת הכיתות בכביש ואדי ערה במטרה לעקוב אחרי התחבורה הערבית. ראיתי מספר רב של אופנועים על הכביש, כנראה, קש' רים של הלגיון. בהתאם לתכנית נצי' טייד שלושתנו בנשק, ניגש לכביש ואדי ערה סמוך לחצות לילה, נחכה לאחד הרוכבים ו...יש לנו אופנוע".

מלאי התלהבות מן התכנית הנודעת החילוניו לעסוק בהכנות.

השעה 22.00. רבע ירח מציץ מבעד לקרעי העננים. כינות השדות צועדים שלושה צללים: ראשון מאיר המ"ב, כש"סומי" צמוד לכתפו ופיו מעלה גירה. שני אהרלה. "רויטר" המ"ב, כשירו האחת אוחות ב"ססן" ושניה תקועה עמוק בתוך כיס מכנסיו. ואח' רון אחרון חביב — אנכי עבדכם, כשרובה ארוך קנה ביד ושתי תגורות כדורים צלובות על חזי. סמוך לחצות הגענו למקום הפעולה. הירח נחבא מאחורי העננים, ולפנינו במרחק קטן הלבין הכביש הידוע — כביש ואדי ערה. נערכנו שלושתנו לפי כל כללי האיטרטגיה הקרבית. שכבנו בתוך הקוצים, שצמחו בשפע בציד הכביש, וחכינו לקרבן. הכביש היה ריק ועזוב כאילו כלירכב אינם קיימים במציאות.

"גו, מאיר, איפה האופנוע שלך?", לחש אהרלה בשנינה, "מוטב שנחזור". "לא, בשום אופן לא נחזור", השיב מאיר בקול רועד מכעס. מילא, אם צריך לשכב נשכב. ש"ש"י, לחש אהרלה. בתוך דממת הלילה נשמעה זמרה ערבית ולקראתנו על הכביש הלך והתקרב גוש אפל כשהוא מזמר בחצי קול: "יה חביבתי, יה שופתי, יה סייתי, יה אחותי — גרבי לה, לה, לה".

"שהשד יקח אותו, הרי זה ערבי על חמור", לחש מאיר, "אבל מה הוא עושה כאן באמצע הלילה?"... בטרם

(המשך בעמוד 12)

